

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
บ้านวังกรวด หมู่ที่ 2 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

นางสาว อรนุช สังสกุลวงศ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-533-092-2

บทคัดย่อ

อรนุช ส่งสกุลวงศ์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

บ้านวังกรวด หมู่ที่ 2 ตำบลลูกน้อย อำเภอเสีคว จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สอาด สุลักษณ์, 123 หน้า

ISBN 974-533-092-2

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านวังกรวด หมู่ที่ 2 ตำบลลูกน้อย อำเภอเสีคว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานและการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านวังกรวด บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการใช้ภูมิปัญญาของตนเองในการประกอบอาชีพมีการพึ่งพาตนเอง ประชาชนมีศักยภาพและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็งและศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของโครงการกองทุนหมู่บ้าน และให้ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกระบวนการอย่างมีขั้นตอน มีระเบียบแบบแผน โดยมีวิธีการดำเนินการที่ใช้การผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งจะเน้นวิธีการเชิงคุณภาพ เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ และมีความชัดเจนทั้งเหตุผลและหลักการมีการเก็บข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทั้งกระบวนการดำเนินงานและระเบียบแบบแผนต่างๆ ของกองทุน อีกทั้งยังมีการกำหนดตัวชี้วัดจากข้อมูลที่ต้องการทราบ มีการสัมภาษณ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกรณี โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์แบบรายงานปร. มีการจัดเวทีกลุ่มอาชีพเพื่อให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และใช้การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมทั้งหมด จะมีการนำมาวิเคราะห์ แล้วนำมาประเมินผลเพื่อหาข้อสรุป ข้อเสนอแนะ เพื่อจัดทำเป็นรายงานต่อไป

ผลการวิจัย พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านวังกรวด สำเร็จตามวัตถุประสงค์และคงอยู่ได้ เพราะคณะกรรมการและสมาชิกมีความร่วมมือกันในการดำเนินการบริหารกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงมีการทำความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับของกองทุนของทั้งคณะกรรมการและสมาชิก และนำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน มีความสามัคคีและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอสมาชิกเข้าใจถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ สมาชิกมีความซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบในการชำระคืนเงินกู้ ซึ่งพิจารณาได้จากที่มีสมาชิกส่วนหนึ่งได้นำเงินมาชำระคืนพร้อมดอกเบี้ยบ้างแล้ว

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา อรนุช ส่งสกุลวงศ์

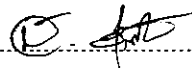
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

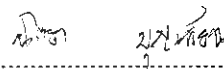
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์สอาด สุกข์พันธ์)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์นิตยา บุญเทียน)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒6 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์สอาด สุลักษณ์ ที่กรุณาเสียสละเวลา เพื่อให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับการทำวิจัย ตลอดจนตรวจสอบเอกสารและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของสารนิพนธ์ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณอาจารย์นิตยา บุญเทียน กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำชี้แนะและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่คอยเคียงข้าง และให้คำปรึกษาทั้งในด้านการศึกษา และในเรื่องงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย นับตั้งแต่เริ่มโครงการมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่คอยให้กำลังใจและปลอบใจไม่ให้เกิดความท้อแท้ จนกระทั่งประสบผลตามวัตถุประสงค์ในทุกวันนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ร่วมงานในกลุ่มตำบลเดียวกัน ที่มีส่วนช่วยเหลือให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ ผู้อ่านทุกท่าน ทุกวัย ที่มีความสนใจ เพื่อให้เป็นแนวทางในการพิจารณาถึงวิธีการดำเนินการบริหารและจัดการ โครงการ รวมถึงทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย หรือ นำไปใช้ในการประกอบการศึกษาของรุ่นต่อไปได้

อรนุช ส่งสกุลวงศ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารรูปภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีดำเนินการ	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์	5
2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
2.3 แนวทางการปฏิบัติของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
2.4 หลักการประเมินโครงการแบบซีพีโมเดล (CIPP Model)	10
2.5 เอกสารหลักอื่น ๆ	11
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	12
3.1 รูปแบบการประเมินโครงการ	12
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	16
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	16
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	17
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	17

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	19
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	19
4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	23
4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้	27
4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	27
4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	28
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	29
5.1 สรุปและอภิปรายผล	29
5.2 อภิปรายผล	29
5.3 ข้อเสนอแนะ	30
บรรณานุกรม	32
ภาคผนวก	33
ภาคผนวก ก แผนที่หมู่บ้านวังกรวดและตำบลกุดน้อย	34
ภาคผนวก ข ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	37
ภาคผนวก ค ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	58
ภาคผนวก ง แบบรายงาน บร. 1 – บร. 12	65

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
ก.1 แผนที่หมู่บ้านวังกรด หมู่ที่ 2 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	35
ก.2 แผนที่ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา	36

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
3.1	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล	12
3.2	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล	13
3.3	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล	14
3.4	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล	15
4.1	แสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุและเพศ	19
4.2	แสดงการอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิก และการชำระคืนเงินกู้	24

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดขึ้นตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ภายใต้การบริหารงานของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนของหมู่บ้านและเพื่อใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน และเพื่อเป็นการส่งเสริมการสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมพร้อมกับเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเองด้วย ซึ่งจะเป็นการสร้างและกระจายโอกาสให้แก่ชีวิตของประชาชนและสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นมาก็คือ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพของตน สำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นรากฐานของการหารายได้อีกด้วย จากนั้นเป็นต้นมา กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้เกิดขึ้นมาตามนโยบาย โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน (ศูนย์ประชาสัมพันธ์กระทรวงศึกษาธิการ. (4 มกราคม 2545). หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน: 18)

เพื่อให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ข้างต้นหรือไม่และมากน้อยเพียงใด จึงต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการจัดให้นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ เพื่อเขียนสรุปรายงานการประเมินในรูปของ สารนิพนธ์ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกองทุน ซึ่งเป็นปัญหาที่ควรปรับปรุงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้มีความเข้มแข็งและนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการต่อไป อีกครั้งยังช่วยให้นักศึกษามีการพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) เพื่อให้ทราบว่ากระบวนการดำเนินงานและการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่และมากน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น
- 3) เพื่อให้ทราบว่าโครงการนี้จะประสบผลสำเร็จและสามารถช่วยเหลือคนในชุมชนนั้น ๆ ได้จริงหรือไม่

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

แนวคิดหรือทฤษฎีที่ว่าด้วยการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นนั้น มีด้วยกันมากมายและหลากหลาย ผู้วิจัยจึงขอนำมาเป็นตัวอย่างเพียง 2-3 ทฤษฎี (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545) ดังต่อไปนี้

1.3.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach)

กล่าวถึงการประเมินว่า คือการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยได้นำเสนอวิธีการประเมิน 4 แนวทางคือ การศึกษากระบวนการ การวัดศักยภาพ การวัดเจตคติ การติดตามผล นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบการประเมินที่ใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีหลักการ คือ การประเมินโครงการด้านการเรียนการสอน ไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากโครงการด้วย

1.3.2 แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin)

กล่าวถึงการประเมินว่า คือกระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการโครงการ ซึ่งได้นำเสนอแนวคิดที่เป็นระบบ คือ เริ่มตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์ จนถึงการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการ แต่ยังคงขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การเผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบ ๆ เท่านั้น

1.3.3แบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นกรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ดันแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ชิปปโมเดล (CIPP) โดยแต่ละตัวอักษรมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	CONTEXT	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	INPUT	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	PROCESS	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	PRODUCT	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แบบจำลองชิปปจะสามารถนำไปประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม(Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
- 3) การประเมินกระบวนการ(Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
- 4) การประเมินผลผลิต(Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูแลสำเร็จของโครงการ

1.4 วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี คือ หมู่บ้านวังกรด หมู่ที่ 2 ต. กุดน้อย อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการและวางแผนเพื่อให้ทราบว่าจะต้องทำอะไรบ้าง เก็บข้อมูลแบบไหน มีวิธีการอย่างไร ทำให้สามารถทำงานตามขั้นตอนที่วางแผนไว้และทำให้การทำงานมีระบบยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาจากเอกสาร เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการให้ถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การทำงานอย่างถูกต้องและครบถ้วนตามไปด้วย

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดกรอบแนวคิด ซึ่งตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ให้ใช้ชิปโมเดลในการวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นตอนที่ 4 ใช้เครื่องมือในการทำวิจัย ดังต่อไปนี้ คือ แบบรายงานบร.1 – บร.12 แบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการบันทึก

ขั้นตอนที่ 5 เป็นขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารต่างๆ ทั้งกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและกฎระเบียบในหมู่บ้านนั้นๆ เพื่อให้เข้าใจถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่างๆ

2) การรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ แบบไม่มีส่วนร่วม และการจดบันทึก

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นมีทั้งข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้การวิเคราะห์โดยการแปลความหมายหรือตีความข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีหรือหลักเหตุผลเข้ามาช่วย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์โดยใช้สถิติและเปรียบเทียบความน่าจะเป็นของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมา

ขั้นตอนที่ 7 เป็นขั้นตอนของการสรุปผลและการเขียนรายงาน ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำสารนิพนธ์ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงและเสนอผลงานที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้ผู้ที่ศึกษาติดตามอ่านรายงานนั้นได้เข้าใจ ความเป็นมา แนวคิด วิธีการ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และทำให้ทราบว่าคุณที่ศึกษานั้นจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1) ทำให้คนในชุมชนมีแนวทางในการสร้างงาน และสร้างรายได้ให้กับตนเอง
- 2) ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดีขึ้น
- 3) ทำให้สามารถวางแผนพัฒนาการดำเนินงานบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองในอนาคตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทนำ

จากในบทที่ 1 ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวความคิดมาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่า รายละเอียดต่างๆ เหล่านี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผล ผู้วิจัยจึงขอแนะนำเสนอหลักวิชาการด้านเนื้อหาสาระและเทคนิคในการประเมินดังกล่าวต่อไปนี้

- 2.1 นโยบาย หลักการ และ วัตถุประสงค์
- 2.2 ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - 2.2.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - 2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.3 แนวทางการปฏิบัติของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 2.3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 2.3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 2.3.3 แนวทางการพิจารณาให้เงินกู้ยืม
- 2.4 หลักการประเมินโครงการแบบชิปโมเดล
- 2.5 เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

2.1 นโยบาย หลักการ และ วัตถุประสงค์

2.1.1 นโยบาย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมืองอีกด้วย โดยรัฐบาลแถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญดังนี้ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีประสิทธิภาพ
- 3) การจัดระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นเครื่องมือ

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับให้สมาชิกกู้ยืมลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชากรในชุมชน

2) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการการเงินของตนเอง

3) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้ การสร้าง และดูแลพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

4) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ และสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในชุมชน

2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบนี้แบ่งออกเป็น 2 หมวดใหญ่ ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสังเขปดังนี้

หมวด 1 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีรายละเอียดโดยสังเขป คือ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานและมีรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7

คน โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ ซึ่งการประชุมของคณะกรรมการในแต่ละครั้ง ต้องมีกรรมการมาร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวด 2 ว่าด้วยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีรายละเอียดโดยสังเขปคือ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งสำนักงานมีอำนาจหน้าที่โดยรวมคือ ต้องศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน อีกทั้งยังต้องดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังต้องมีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกองทุนด้วย

2.2.2 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงต่อรัฐสภา จึงออกระเบียบไว้

9 หมวด สาระสำคัญของระเบียบนี้ นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข

2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านวังกรด (เป็นกองทุนที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่) เป็นไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงมีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านยั่งยืนไว้ (ภาคผนวก ค) ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้านวังกรด เลขที่ 25 หมู่ 2 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2. สมาชิก ประกอบด้วย

1) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก จะต้องยื่นขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ณ ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์ รับสมัคร 1 ครั้ง / เดือน

2) สมาชิกจะต้องมีคุณสมบัติ คือ อาศัยอยู่ในท้องถิ่นและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่ต่ำกว่า 6 เดือน มีอายุระหว่าง 20 - 65 ปี ไม่เป็นบุคคลที่มีประวัติเกี่ยวกับการค้างชำระหนี้

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังกรด มีจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิกและกรรมการ

4. สมาชิกแต่ละรายสามารถกู้เงินได้ในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท และต้องชำระคืนภายใน 1 ปี พร้อมด้วยดอกเบี้ย

5. คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาท / ปี หรือ ร้อยละ 0.5 บาท / เดือน

2.3 แนวทางการปฏิบัติของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

จากแบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านวังกรด หมู่ที่ 2 ตำบลลูกน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏว่าเป็นไปตามกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 41 ของระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวคือ ต้องมีจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเป็นจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และ การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้ ได้คณะกรรมการกองทุนที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในระเบียบครบถ้วนทุกข้อ ดังนี้

- 1) เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวัน ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ไม่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุด ว่ามีความผิดแต่รอลงอาญาหรือรอการลงโทษ ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ องค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กรหรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2430
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20 (3) และ (4) ในระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งให้ข้อมูล รายละเอียดตามความเป็นจริง แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ จำนวนประชากร อาชีพ ผลผลิต และรายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุน รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนและผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในการดำเนินงาน

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ การสำรวจจำนวนกลุ่ม / องค์กรภายในชุมชน จำนวนสมาชิกของกองทุนในปัจจุบัน จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนในปัจจุบัน

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้แก่ วิธีการบริหารเงินกองทุนให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง และให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ วิธีการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้ ปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหา แนวทางในการบริหารกองทุนในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชากรในหมู่บ้าน การประเมินความพร้อมในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3.3 แนวทางการพิจารณาให้เงินกู้ยืม

หลักเกณฑ์การพิจารณา 5 ประการ คือ

- 1) ประวัติดและอุปนิสัย เป็นคนซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ชยันหมั่นเพียร ไม่เล่นการพนัน ไม่เคยมีประวัติเสียหายทางการเงิน มีความรู้ และมีประสบการณ์ในธุรกิจที่ทำ
- 2) หลักประกัน บุคคลที่จะค้ำประกันควรมีฐานะทางการเงินดีพอที่สามารถชำระหนี้แทนได้ หรือต้องเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ น่าเชื่อถือ หรือถ้าเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ต้องมีสภาพคล่องสูง คือ สามารถขายได้ง่ายและรวดเร็ว
- 3) ความสามารถในการชำระหนี้ พิจารณาจากรายได้ / รายจ่ายในแต่ละเดือนว่าจะเหลือพอเพียงที่จะชำระหนี้ได้หรือไม่, พิจารณาว่าสินค้าหรือธุรกิจที่จะทำนั้นมีตลาดรองรับหรือไม่, มีปัญหาในการหาวัตถุดิบมาผลิตหรือไม่, ทำเลที่ตั้งของกิจการเป็นอย่างไรและพิจารณาว่ามีปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมหรืออยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ หรือใกล้แหล่งที่จะขายสินค้าหรือสะดวกต่อผู้ซื้อหรือไม่
- 4) เงินทุนของผู้ขอกู้ ผู้ขอกู้ควรมีเงินลงทุนของตนเองจำนวนหนึ่ง ที่เตรียมสะสมไว้สำหรับประกอบธุรกิจในสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเงินลงทุนทั้งหมดที่ต้องใช้ในการทำธุรกิจ
- 5) เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในปัจจุบันมีปัจจัยหลายอย่างที่ผู้ประกอบการไม่อาจควบคุมได้ เช่น ปัญหาวัตถุดิบมีราคาสูงขึ้นและขาดแคลน, ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้กำลังซื้อลดลง, ปัญหาสินค้าล้นตลาด, ปัญหาคินฟ้าอากาศที่มีผลต่อ

ผลผลิตทางการเกษตรกรรม ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการชำระหนี้ ก็ต้องพิจารณาว่าจะให้กู้หรือไม่

2.4 หลักการประเมินโครงการแบบชิปโมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชิปของสตฟเฟิลบีม กล่าวถึง การประเมินว่าเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย ดังนั้นการประเมินแบบชิปจึงเป็นที่นิยมใช้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่องและประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่า เป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง ซึ่งแบบจำลองชิปและได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบชิป มีรายละเอียดดังนี้

1) การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ และเป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยพิจารณาว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่

3) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเมื่อแผนการดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ และหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้น

4) การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ และเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการอีกด้วย

2.5 เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

เอกสารการสอนชุดวิชาสถิติ การวิจัยทางสารนิเทศศาสตร์ (Introduction to Statistics and Research in Information Science) เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

3.1 รูปแบบการประเมินโครงการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยกรณีเฉพาะหมู่บ้านวังกรด หมู่ที่ 2 ต. กุดน้อย อ. สีคิ้ว จ. นครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น ต่อไปถ้ามีการกล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้หมายถึงกองทุนหมู่บ้านวังกรด

รูปแบบการประเมินที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ คือ การประเมินแบบชิปโมเดล ดังที่ได้นำเสนอไว้แล้วในบทที่ 1 ซึ่งเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม โดยแบ่งการประเมินเป็น 4 องค์ประกอบ คือ การประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัย การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินสถานะแวดล้อม

ข้อมูลที่ต้องการ	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล
- ที่มาของหมู่บ้าน สภาพทางภูมิศาสตร์อาชีพหลักและอาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น และการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค	- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	- สัมภาษณ์จากผู้อาวุโส ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร1 - ศึกษาจากเอกสาร
- ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ แผนที่หมู่บ้าน	- สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	- ศึกษาจากเอกสาร - การสังเกต - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน
- อาชีพหลักและรองของชาวบ้าน จำนวนพื้นที่ทำกิน ร้านค้า โรงเรียน โรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน โรงเรียน(จำนวนครู/นักเรียน) โรคและสถานที่รักษาโรค	- สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ครู และชาวบ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.1 - ศึกษาจากเอกสารพื้นฐานของหมู่บ้านใน จปรู.2 และ กชช2ค

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ วิธีการเก็บข้อมูล การประเมินสถานะแวดล้อม (ต่อ)

ข้อมูลที่ต้องการ	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล
- จำนวนวัด/พระ ภาษาพื้นบ้าน ประเพณีที่สำคัญและความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ	- วัฒนธรรมประเพณี	- สังเกตแบบมีส่วนร่วม - สัมภาษณ์ผู้อาวุโสและผู้นำชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.1
- จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอกระจายข่าว	- โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	- การสังเกต - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.1
- ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การช่วยเหลือกัน การยกย่องคนทำความดี โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม อาชีพที่เลี้ยงครอบครัวได้ ครอบครัวอบอุ่น ไร้ใครปรองดอง การรวมกลุ่ม การประชุมสม่ำเสมอ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส มีผู้นำที่ดีมีคุณธรรมและยุติธรรม จัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน	- ความเข้มแข็งของชุมชน	- สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.2 โดยทำการสัมภาษณ์ 2 ครั้ง ซึ่งจะเว้นระยะเวลาประมาณ 4-5 เดือน สัมภาษณ์จำนวนร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

3.1.2 การประเมินปัจจัย มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินปัจจัย

ข้อมูลที่ต้องการ	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล
-รายละเอียดต่างๆ ของ คณะกรรมการและการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	- สัมภาษณ์ชาวบ้านและประธานกองทุน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.4 และ บร.9 - ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินปัจจัย (ต่อ)

ข้อมูลที่ต้องการ	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล
- รายละเอียดของระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	- นโยบาย ระเบียบและแนวทางปฏิบัติ	- ศึกษาจากเอกสาร
- วิธีการดำเนินการและเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน	- การประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ	- สัมภาษณ์ชาวบ้านและประธานกองทุนตามแบบรายงาน บร.9
- สถานภาพและบทบาทหน้าที่ของบัณฑิตกองทุน	- บัณฑิตกองทุน	- ศึกษาจากเอกสาร - ศึกษาตนเอง
- วันที่ได้รับอนุมัติเงิน 1 ล้านบาทและการเก็บรักษาเงิน	- เงินกองทุน 1 ล้านบาท	- สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

3.1.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินกระบวนการ

ข้อมูลที่ต้องการ	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล
- กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- สัมภาษณ์ประธานกองทุนและคณะกรรมการตามแบบรายงาน บร.4
- ระบบบัญชีกองทุน	- บัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- สัมภาษณ์เหรียญกษาปณ์ - ศึกษาจากเอกสาร
- ขั้นตอนการรับสมัครสมาชิกและเหตุผล คุณสมบัติผู้สมัคร	- สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	- ศึกษาจากเอกสาร - สัมภาษณ์คณะกรรมการ
- ขั้นตอนในการขอกู้ ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา	- การขอกู้	- ศึกษาจากเอกสาร - สัมภาษณ์คณะกรรมการ
- ขั้นตอนในการโอนเงิน ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา	- การโอนเงินให้ผู้กู้	- ศึกษาจากเอกสาร - สัมภาษณ์คณะกรรมการ
- ขั้นตอนในการรับชำระหนี้ ปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหา	- การรับชำระหนี้	- สัมภาษณ์คณะกรรมการ

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินกระบวนการ (ต่อ)

ข้อมูลที่ต้องการ	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล
- สักส่วนในการจัดสรรผล ประโยชน์ที่เกิดขึ้นและเหตุผล	- การจัดสรรผลประโยชน์	- ศึกษาจากเอกสาร - สัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน

3.1.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ และวิธีการเก็บข้อมูล การประเมินผลผลิต

ข้อมูลที่ต้องการ	ตัวชี้วัด	วิธีการเก็บข้อมูล
- การเพิ่ม/ลดของจำนวนสมาชิก ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งถึงปัจจุบันและ สาเหตุ	- จำนวนสมาชิกกองทุน	- สัมภาษณ์คณะกรรมการ - ศึกษาจากเอกสาร
- สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงิน	- จำนวนผู้ได้รับเงินกู้	- สัมภาษณ์ในแบบรายงาน บร.4
- จำนวนเงินที่เหลืออยู่ของกอง ทุนหมู่บ้าน	- ยอดเงินที่ปล่อยให้กู้	- สัมภาษณ์ในแบบรายงาน บร.4 - ศึกษาจากสมุดบัญชีเงินกอง ทุน
- มีจำนวนกองทุนอื่นๆ เพิ่มขึ้น	- ผลประโยชน์ที่ได้จากการจัด สรรเงินกองทุน	- สัมภาษณ์ในแบบรายงาน บร.4
- แนวโน้มความเข้มแข็งของ กองทุนในอนาคต	- จำนวนเงิน 1 ล้านบาท	- สัมภาษณ์ประธานกองทุนตาม แบบรายงาน บร.4 และ บร.9

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านวังกรวด ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 ประชากรประกอบด้วย

- 1) ประชากรที่เป็นสมาชิกกองทุน และไม่เป็นสมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ประชากรที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.2.2 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

- 1) กลุ่มเป้าหมายในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คณะกรรมการ/ผู้กู้)

2) ประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การสังเกตและบันทึก เป็นการสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วๆ ไปในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน อีกทั้งยังเป็นการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม

3.3.2 การสัมภาษณ์

- 1) เป็นการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และตัวแทนกลุ่มจำนวน 8 คน
- 2) สัมภาษณ์ประชากรในหมู่บ้านร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน โดยใช้แบบรายงาน บร.1 – บร.12
- 3) สัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 10 ราย จากผู้กู้ทั้งหมดจำนวน 55 ราย
- 4) จัดเวทีประชาคมระหว่างหมู่บ้านในตำบลกุดน้อย เพื่อให้คณะกรรมการและชาวบ้าน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อการประเมินโครงการ ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ ดังนี้ (คู่มือนักศึกษา, 2544)

- 1) แบบรายงาน บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน/หมู่บ้าน โดยวิธีสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน คือ กชช.2ค และ จปฐ.2
- 2) แบบรายงาน บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสัมภาษณ์ประชากรในพื้นที่เป้าหมาย ร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
- 3) แบบรายงาน บร.3 แบบรายงานการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามทัศนะของสมาชิกในชุมชน/หมู่บ้าน โดยสัมภาษณ์กรรมการกองทุน ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน
- 4) แบบรายงาน บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน จากเอกสารกองทุนและสัมภาษณ์คณะกรรมการ
- 5) แบบรายงาน บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชนในระดับหมู่บ้านและตำบล
- 6) แบบรายงาน บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในระดับหมู่บ้านและตำบล โดยกลุ่มอาชีพต่างๆ มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์

7) แบบรายงาน บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชากรในหมู่บ้าน

8) แบบรายงาน บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชน หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล โดยใช้สภาพจริงของชุมชนหมู่บ้าน

9) แบบรายงาน บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์(ประเด็นการสัมภาษณ์ เรื่อง สมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการออกเสียงคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างไร ศึกษาการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทัศนคติที่มีต่อการติดตามประเมินผลโครงการต่างๆ)

10) แบบรายงาน บร.10 แบบสรุปบทเรียนของชุมชนหมู่บ้าน โดยเฉพาะในเรื่องกองทุนหมู่บ้านเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย และแนวทางการแก้ปัญหาสำหรับการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน การประชุมสรุปบทเรียนนี้มีทั้งในระดับหมู่บ้านและตำบล

11) แบบรายงาน บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี คือ การเจาะลึกสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนไปเพื่อทำธุรกิจ/ประกอบอาชีพ โดยใช้กลุ่มเป้าหมายร้อยละ 20 ของจำนวนสมาชิกผู้กู้ทั้งหมด โดยในกรณีของหมู่บ้านวังกรวดใช้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 ราย จากประชากรจำนวน 55 ราย

12) แบบรายงาน บร.12 แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร โดยการสังเกต สัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในวงสนทนาทั้งในขณะทำงาน และทำกิจกรรมหรือประเพณีต่างๆ กับคณะกรรมการกองทุน สมาชิกผู้กู้ ประชากรที่เป็นสมาชิกกองทุนและประชากรที่ไม่เป็นสมาชิก

2) การสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวของทุกครัวเรือน ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่เป็นสมาชิกกองทุน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ทั้งประเด็นการกู้ยืมเงิน และทัศนคติความคิดเห็นต่างๆ ของประชากรในชุมชน และการสังเกต โดยใช้ประกอบการวิเคราะห์ และต้องนำมาเรียบเรียงรายละเอียดก่อนนำมาเขียนรายงาน

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้มาจะอาศัยวิธีการทางสถิติมาประกอบการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการประมาณค่าและเปรียบเทียบความน่าจะเป็นอย่างง่าย เช่น ใช้ตารางแจกแจงความถี่ คิดค่าอัตราส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ซึ่งข้อมูลที่ได้ต้องเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เช่น จำนวน

สมาชิกในครัวเรือน จำนวนครัวเรือนที่ให้สัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็น โดยแบ่งเป็นหน่วยจำนวนประชากรที่สำรวจ คือ ครัวเรือน สุ่มสำรวจประมาณ 40 ครัวเรือน จาก 82 ครัวเรือน ซึ่งสำรวจโดยแยกเป็นคุ่มต่างๆ ตามทำเลที่ตั้งในหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 คุ่ม คือ คุ่มตะวันออก จำนวน 25 ครัวเรือน และ คุ่มตะวันตก จำนวน 15 ครัวเรือน ซึ่งการเก็บข้อมูลจะเริ่มจากแบบสัมภาษณ์ บร. 1 ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานในหมู่บ้าน และ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ช่วยให้ผู้วิจัยได้เข้าไปทำความเข้าใจกับประชากรในหมู่บ้าน และต้องเข้าไปขอข้อมูลกับประชากรทุกครัวเรือน ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ต่างๆ ไป แบบสัมภาษณ์ บร.2, บร.3 และ บร.9 จะเลือกสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด แบบสัมภาษณ์ บร. 5, บร. 6 และ บร. 12 เป็นการจัดเวทีประชาคมทั้งในระดับตำบลและหมู่บ้าน เพื่อให้สมาชิกกองทุนได้นำประสบการณ์ของตนเองมาแลกเปลี่ยนกัน แบบสัมภาษณ์ บร. 4 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ต้องทำส่งเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเงินกองทุน 1 ล้าน แบบสัมภาษณ์ และ บร. 11 เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายกรณี โดยเลือกสัมภาษณ์จากสมาชิกกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20 ของจำนวนสมาชิกที่กู้เงินทั้งหมด ส่วนแบบรายงาน บร. 7 เป็นการสรุปความเข้มแข็งของหมู่บ้าน โดยอ้างอิงข้อมูลจาก บร. 2 แบบรายงาน บร. 8 เป็นการจัดทำโครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ โดยเลือกผลิตภัณฑ์ของตำบลคุณน้อยมาเพื่อจัดทำข้อมูลในการจัดทำโครงการ และ แบบรายงาน บร. 10 เป็นการสรุปบทเรียนของชุมชนหมู่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องของกองทุน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน

หมู่บ้านนี้เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ 200 กว่าปีก่อน เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ที่ก่อตั้งมานานมากแล้ว เริ่มจากที่ชาวบ้านจากหมู่บ้านใกล้เคียง คือ หมู่บ้านหัน ตำบลบ้านหัน อำเภอสีคิ้ว ได้เข้ามาจับจองที่ดินซึ่งในสมัยนั้นยังเป็นป่ารกชั้นและทุ่งหญ้า ชาวบ้านที่จับจองที่ได้ก็ช่วยกันขุดลอก ฝังพงเพื่อเก็บไว้เป็นที่ทำกิน เพราะตอนนั้นในหมู่บ้านหันมีแต่เพียงที่อยู่อาศัยเท่านั้น ไม่มีที่ดินทำกิน ซึ่งทุกคนล้วนแล้วแต่มีอาชีพดั้งเดิมคือ ทำนาทำไร่ ทั้งสิ้น ดังนั้นที่ทำการและที่อยู่อาศัยจึงอยู่คนละแห่ง อีกทั้งระยะทางก็ห่างไกลกันมาก ทำให้ต้องเสียเวลาไปกับการเดินทาง ชาวบ้านที่มีที่ดินทำกินในหมู่บ้านนี้จึงต้องย้ายจากบ้านเดิมของตนอพยพมายังที่อยู่ใหม่ และช่วยกันสร้างบ้านเรือนขึ้นมา เพื่อให้ได้อยู่ใกล้ที่ทำกินของตนเองเมื่อสามารถตั้งบ้านเรือนกันได้เรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจึงช่วยกันคิดตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นมา ซึ่งในสมัยก่อนนั้นพื้นที่ในหมู่บ้านนี้เกือบทั้งหมดล้วนแต่เป็นกรวดและหินเท่านั้น แทะจะไม่สามารถปลูกพืช ทำสวนได้เลย ดังนั้นชาวบ้านจึงพร้อมใจกันเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “วังกรวด”

4.1.2 สภาพปัจจุบัน

หมู่บ้านวังกรวดมีจำนวนประชากรประมาณ 355 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งกลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18-50 ปี การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระดับ ป.4 – ม.3 มีรายได้เฉลี่ย ประมาณ 30000 บาท/ครัวเรือน/ปี (บัญชี 8 หรือ ข้อมูลสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อ้างถึง บัญชี 1 หรือข้อมูลกลุ่มประชากร , กชช.2ค) ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุและเพศ

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
1 วัน - 3 ปี	9	8	17
3 ปี 1 วัน - 6 ปี	9	15	24
6 ปี 1 วัน - 12 ปี	17	18	35
12 ปี 1 วัน - 14 ปี	8	12	20

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุและเพศ (ต่อ)

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร		
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
15 ปี 1 วัน – 18 ปี	6	11	17
18 ปี 1 วัน – 50 ปี	75	86	161
50 ปี 1 วัน – 60 ปี	13	15	28
60 ปีเต็มขึ้นไป	25	28	53
รวม	162	193	355

(กชช. 2ค, 2544)

4.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

มีทำเลที่ตั้งเป็นทุ่งหญ้า พื้นที่ในหมู่บ้านถือได้ว่าเป็นที่ต่ำ เพราะเมื่อเวลาหน้าฝนมักจะมีน้ำท่วมเป็นประจำ เนื่องจากหมู่บ้านใกล้เคียงมีพื้นที่สูงกว่า เวลาฝนตก น้ำก็จะไหลมาขังอยู่ในหมู่บ้านอยู่เสมอ ซึ่งในหมู่บ้านมีพื้นที่ ทั้งหมด 2,142 ไร่ แบ่งออกเป็น

พื้นที่นา	830	ไร่
พื้นที่สวน	425	ไร่
พื้นที่สาธารณะอื่นๆ	887	ไร่

(กชช. 2ค, 2544)

4.1.4 อาณาเขตติดต่อ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่บ้านหัน
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่บ้านกุดน้อย, สะพานหงส์, บ่อทอง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ หมู่บ้านโนนเสลา
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลสีคิ้ว

4.1.5 สภาพที่ดิน ในหมู่บ้านวังกรดเป็นดินดำ หรือดินเหนียว จะเหมาะแก่การทำนาแต่ไม่เหมาะแก่การปลูกพืชชนิดอื่นๆ เพราะถึงแม้ว่าดินเหนียวจะอุ้มน้ำได้ดีเพียงใด แต่ถ้าไม่มีน้ำก็ไม่สามารถจะปลูกพืชชนิดใดๆ ได้เลยแม้แต่ข้าวก็ตาม ดังนั้น ชาวบ้านจึงมักจะเลือกปลูกพืชทุกชนิดในหน้าฝน แต่ถ้าปีใดแล้งมากๆ แม้แต่หน้าฝนก็จะได้ไม่ผลผลิตใดๆ เลย ดังนั้นชาวบ้านจึงร่วมแรงร่วมใจกันขุดบ่อสำรองขึ้นมาเพื่อนำดินจากการขุดบ่อนั้นมาถมให้เป็นหน้าดินใหม่ ซึ่งเหมือนกับได้ทั้งบ่อน้ำบ่อใหม่ และฟื้นดินทำกินใหม่ด้วย ทำให้ชาวบ้านสามารถปลูกต้นไม้ ผลไม้ พืชสวนไร่นาต่างๆ ได้นานาชนิด จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

4.1.6 ป่าไม้และพืชที่สาธารณะ ในปัจจุบันหมู่บ้านวังกรวดไม่มีป่าไม้เหลืออยู่เลย เนื่องจากมีคนอพยพเข้ามาอยู่ใหม่เรื่อยๆ และมีการขยายตัวของประชากรและชุมชน ทำให้ต้นไม้ต้องโค่นตัดโค่นโคนทิ้งไป เพื่อให้มีที่ดินที่จะนำมาปลูกสร้างบ้านเรือนและไว้ใช้เป็นที่ทำกินด้วย

พื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านมีเพียงแห่งเดียวและเป็นพื้นที่เดียวที่ยังคงมีป่าไม้เหลืออยู่เป็นไม้จำพวกตะโก เป็นป่าธรรมชาตินั่นเอง ซึ่งพื้นที่สาธารณะนี้ตั้งอยู่ติดกับที่นาของชาวบ้านในหมู่บ้านโนนเสลา เดิมเคยเปิดให้คนภายนอกหรือแม้แต่คนในหมู่บ้านที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง เข้าทำนา ทำไร่ ทำสวน ส่วนเงินที่ได้จากการเช่าที่ก็จะเก็บไว้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต. ตำบลกุดน้อย เพียงหมุนเวียนในหมู่บ้านยามที่ชาวบ้านเค็ดคร้อน แต่ต้องประสบกับปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งกับเจ้าของที่นาใกล้เคียง จึงต้องยกเลิกการเช่าที่ดินสาธารณะนี้ไป ต่อมาจึงใช้เป็นพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ของคนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

4.1.7 แหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน ในหมู่บ้านวังกรวดมีสระน้ำที่เป็นหัวใจสำคัญของหมู่บ้านอยู่ เพียง 2 แห่ง และมีคลองที่ไหลผ่านหมู่บ้านอีก 1 แห่ง บ่อน้ำตื้นและน้ำบาดาลอีกอย่างละ 1 แห่ง สระน้ำที่เป็นหลักสำคัญของคนในหมู่บ้านคือ สระน้ำบุญเย็น เป็นสระที่ทำประโยชน์ให้คนในหมู่บ้านมากมาย เป็นสระที่ใช้ทำคลองส่งน้ำประปาของหมู่บ้าน อีกสระหนึ่งเป็นสระสำรองไว้เมื่อยามจำเป็นหรือสูบน้ำในสระบุญเย็นแห่งไปก็จะได้สูบน้ำจากบ่อสำรองเข้าไปใส่แทน เพราะน้ำในสระทั้ง 2 แห่งนี้ต้องรอเพียงน้ำจากน้ำฝนเท่านั้น ไม่มีคลองส่งน้ำอื่นๆ ส่งมาถึงสระทั้ง 2 แห่งนี้ได้เลย ดังนั้นเมื่อถึงฤดูร้อนและไม่มีฝนตกลงมาเลย น้ำอาจจะแห้งไปหมด และถ้าปีใดแล้งมากๆ ชาวบ้านในชุมชนนี้ก็จะต้องซื้อน้ำเพื่อใช้และเพื่อดื่มเองอีกด้วย

4.1.8 ระบบสาธารณูปโภค

1. ไฟฟ้าเริ่มเข้าสู่หมู่บ้านวังกรวดในปี 2515 ปัจจุบันหมู่บ้านวังกรวดมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

2. ถนนหมู่บ้านวังกรวด เป็นถนนลาดยางถึงอำเภอ 1 สาย ห่างจากอำเภอ 10 กิโลเมตร เป็นถนนเส้นเดียวที่ชาวบ้านใช้ในการเดินทางออกไปยังอำเภอ ซึ่งถนนเส้นนี้เป็นถนนที่ตัดผ่านหมู่บ้านไปยังหมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงอีกด้วย ส่วนถนนในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตและถนนลูกรัง

3. หอกระจายข่าว หอกระจายข่าวของหมู่บ้านวังกรวด ตั้งอยู่ในบริเวณวัดบ้านวังกรวด ใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าวสารต่างๆ ภายในหมู่บ้าน และใช้ในการเรียกประชุมในโอกาสต่างๆ ด้วย

4. ประปาหมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง มีครัวเรือนใช้น้ำประปານี้ตลอดปี จำนวน 64 ครัวเรือน ซึ่งประปาหมู่บ้านวังกรวดเริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2538 (แบบรายงาน บร.1)

4.1.9 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

อาชีพหลักของคนในชุมชน คือ อาชีพทำนา โดยจะทำนาปีละหนึ่งครั้ง และหลังจากการทำนาบางครั้งเรือนก็จะทำไร่ข้าวโพดสับเปลี่ยนไปด้วย โดยจะทำหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว แต่เนื่องจากไม่มีลำน้ำธรรมชาติ และไม่มีคลองส่งน้ำใดๆ ที่จะส่งมาถึงสระน้ำของหมู่บ้าน จะต้องอาศัยเพียงน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ทำให้รายได้จากการทำนาและไร่ข้าวโพดไม่เพียงพอแก่การใช้จ่ายดำรงชีวิต ประกอบด้วยชาวบ้านมีการหนีสินที่กู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เพื่อนำมาใช้จ่ายในการทำนา ทำให้ ดังนั้นชาวบ้านจึงเลือกที่จะประกอบอาชีพเสริมควบคู่ไปด้วย เพื่อนำรายได้มาเป็นเงินทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพเสริมของหมู่บ้านวังกรวด คือ รับจ้างตัด – มัดใบมะกรูด

ร้านค้าในหมู่บ้านวังกรวดประกอบด้วยร้านค้าจำนวน 3 ร้าน

1. ร้านนายประเสริฐ ถิ่นขุนทด
2. ร้านนางคำพันธ์ เรืองจันทิก
3. ร้านนางมณี แก้วกัญญา

สำหรับสินค้าในร้านก็ได้แก่ ผงซักฟอก สบู่ ยาสระผม ขนม ผัก ของสดและของชำต่างๆ ไม่มีเวลาเปิดและปิดแน่นอน คือ มีลูกค้าเข้ามาเมื่อไหร่ต้องพร้อมขาย

4.1.10 ด้านวัฒนธรรม

1. ระบบเครือญาติ ลักษณะครอบครัวของบ้านวังกรวด มีทั้งลักษณะที่เป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย โดยครอบครัวเดี่ยวที่พบนั้นเกิดจากการแยกครอบครัวเพราะแต่งงาน และมีที่ดินเพียงพอที่จะสร้างที่อยู่อาศัยได้ ดังนั้น เมื่อแต่งงานแล้วก็แยกออกไปปลูกบ้านใหม่เป็นครอบครัวต่างหาก แต่ก็อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน และยังพึ่งพาอาศัยกันอย่างใกล้ชิด ส่วนครอบครัวขยาย จะอยู่รวมกันทั้งพ่อ แม่ ลูก ลูกเขย ลูกสะใภ้ หลาน และ ลุง ป้า น้า อา อาศัยอยู่รวมกัน

2. ความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ จากความสัมพันธ์ในอดีตที่มีการอพยพมาจากที่เดียวกัน จะมีความสัมพันธ์กันเสมือนเครือญาติ และในอดีตชาวบ้านมักจะมีการแต่งงานกันภายในหมู่บ้าน จึงทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสมือนญาติพี่น้อง และจะปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกันทั้งหมู่บ้าน ซึ่งความสัมพันธ์นี้ทำให้คนในหมู่บ้านมีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน มีความเอื้อเฟื้อ อาหารห่วงใยกัน ผู้น้อยเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การร่วมมือกันในหมู่บ้านจะเกิดมากขึ้น ก่อให้เกิดความสามัคคี และเกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน เพราะเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก

3. วัดและประเพณี วัดของหมู่บ้านวังกรวดมีชื่อว่า “วัดบ้านวังกรวด” มีพระอยู่ในวัดจำนวน 4 รูป ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของชาวบ้าน กล่าวคือ ไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดๆ เช่น การประชุมประจำของหมู่บ้าน การจัดพิธีหรือประเพณีต่างๆ ก็ล้วนแล้วแต่จัดขึ้น ณ ศาลาวัดบ้านวัง

กรวดทั้งสี่ ซึ่งประเพณีที่จัดขึ้นนั้น มักเป็นประเพณีที่ชาวบ้านจัดกันเป็นประจำทุกปี ประกอบด้วยประเพณีต่างๆ ดังนี้

เดือนมกราคม ทำบุญประเพณี วันขึ้นปีใหม่

เดือนกุมภาพันธ์ ทำบุญประเพณี เทศน์มหาชาติ (มักจะเชิญชวนคนในหมู่บ้านใกล้เคียงมาร่วมงานด้วย)

เดือนเมษายน ทำบุญประเพณี วันสงกรานต์ (มักจะประกาศให้ผู้อาวุโสมารวมตัวกันที่วัดแล้วให้ชาวบ้านมาร่วมกันรดน้ำดำหัว ได้ทั้งบุญและได้รับพรจากผู้ใหญ่ไปด้วยพร้อมกัน)

เดือนกรกฎาคม ทำบุญประเพณี วันเข้าพรรษา

เดือนตุลาคม ทำบุญประเพณี วันออกพรรษา พิธีตักบาตรเทโว และ พิธีทอดกระถิน

เดือนพฤศจิกายน ทำบุญประเพณี วันลอยกระทง

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

4.2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของระดับหมู่บ้าน

1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจากการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารทบทข.๒ พบว่า ได้มีการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการ ตามกระบวนการ เลือกคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการ ว่าด้วยกรจัดตั้งและบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2544 เวลา 20.00 น. มีคณะกรรมการ ดังนี้

1. นายประสพชัย ลันขุนทด	ประธานกองทุน
2. นายสุระศักดิ์ พรหมมาก	รองประธานกองทุน
3. นายทองคำ ศรีจันทิก	เลขานุการ
4. นางสาวริศ ผาดจันทิก	เหรัญญิก
5. นายสมพงษ์ เตินคงยิ่ง	กรรมการ
6. นายวุฒินันท์ เล็กสีโต	กรรมการ
7. นายพิศสมัย จงจันทิก	กรรมการ
8. นางจำลอง สมพงษ์	กรรมการ
9. นายสมพร รวมนันทิก	กรรมการ
10. นางหนูแดง ลันขุนทด	กรรมการ
11. นายสลิ ทองจันทิก	กรรมการ
12. นายอำนาจ จงจันทิก	กรรมการ
13. นายสุตใจ เติลขุนทด	กรรมการ

14. นายมะนิจ เหล็กสูงเนิน กรรมการ

15. นางคำพันธ์ เรืองจันทิก กรรมการ

ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่า ด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ครบทุกประการ

ปัจจุบันมีวาระการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนชุดใหม่ ซึ่งได้ประชุมคัดเลือกกันในเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2545 ได้คณะกรรมการชุดใหม่จำนวน 9 คน

2) จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า มีการจัดตั้งสถานะกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 และ ได้รับการอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 โดยการโอนเข้า บัญชีชื่อ กองทุนหมู่บ้านวังกรด หมู่ที่ 2 เลขที่บัญชี 06-4307-20-063748-7 ธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว ได้อนุมัติเงินให้กับสมาชิก ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงการอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิก และการชำระคืนเงินกู้

วันที่อนุมัติเงินกู้	วันที่รับชำระคืนเงินกู้	จำนวนสมาชิกผู้กู้/ผู้ชำระคืนเงินกู้ (คน)	จำนวนเงินที่อนุมัติ/ชำระคืน (บาท)	หมายเหตุ
9 เมษายน 2545	-	44	551,000	-
28 พฤษภาคม 2545	-	10	129,000	-
-	14 มิถุนายน 2545	4	53,798	ชำระคืนก่อนกำหนดพร้อมดอกเบี้ย 3 เดือน
-	27 มิถุนายน 2545	1	14,200	ชำระคืนก่อนกำหนดพร้อมดอกเบี้ย 3 เดือน
27 มิถุนายน 2545	-	6	280,000	
-	5 กรกฎาคม 2545	1	13,200	ชำระคืนก่อนกำหนดพร้อมดอกเบี้ย 3 เดือน
9 กรกฎาคม 2545	-	1	50,000	

ตารางที่ 4.2 แสดงการอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิก และการชำระคืนเงินกู้ (ต่อ)

	วัน/เดือน/ปี	จำนวนสมาชิก ผู้กู้	จำนวนเงินคง เหลือ (บาท)	หมายเหตุ
รวม	9 กรกฎาคม 2545	55	71,208	คิดดอกเบี้ยร้อยละ 0.5บาท/เดือน หรือ ร้อยละ 6 บาท/ปี

(สมุดบัญชีกองทุน 1 ล้านบาท บ้านวังกรวด, 2544)

3) เงินทุนสะสมอื่นๆ จากการสัมภาษณ์นายสุระศักดิ์ พรหมมาก รองประธานกองทุนหมู่บ้าน มีการเก็บเงินออมสัจจะทุกเดือน โดยพิจารณาจากจำนวนหุ้นของสมาชิกเงินออมแต่ละคน เช่น ถ้าใครฝากเงินหุ้นจำนวน 2 หุ้น แต่ละเดือนก็ต้องจ่ายเงินสัจจะเป็นจำนวน 20 บาท ซึ่งจะมีการเก็บทุกวันที่ 15 ของเดือน และเริ่มเก็บในเดือนแรกเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2544 และได้นำไปฝากที่ธนาคารในชื่อบัญชี เงินฝากสัจจะกองทุนหมู่บ้านวังกรวด หมู่ที่ 2 เลขที่บัญชี 06-4307-20-063749-6 ธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว ปัจจุบันเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 มีเงินคงเหลือในบัญชี 20,241.24 บาท

4) การจัดทำบัญชีของกองทุน จากการสัมภาษณ์นายมะนิจ เหล็กสูงเนิน คณะกรรมการกึ่งซึ่งมีหน้าที่ทำบัญชีให้กับกองทุน พบว่า บัญชีกองทุนหมู่บ้าน มีทั้งหมด 9 เล่ม คือ

1. สมุดบัญชีรายรับกองทุน (1 เล่ม และเงินออม อย่างละ 1 เล่ม)
2. สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน (1 เล่ม และเงินออม อย่างละ 1 เล่ม)
3. ทะเบียนคุมคำขอกู้
4. ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
5. ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ ค่าหุ้นและเงินรับฝากรายตัว
6. ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น/บริจาคกองทุนหมู่บ้าน
7. รายงานรายรับ - รายจ่าย
8. รายงานงบรายรับ - รายจ่าย
9. รายงานงบดุลกองทุนหมู่บ้าน

ในการศึกษาและทำบัญชี ปัญหาที่พบ คือ

1. ผู้จัดทำบัญชีมีเวลาที่จะบัญชีน้อยมากเพราะในทุกๆ จะต้องออกไปประกอบอาชีพ เพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว
2. ผู้จัดทำบัญชีขาดความรู้ และประสบการณ์ในวิธีการจัดทำ
3. ผู้จัดทำบัญชีมีระยะเวลาในการศึกษาบัญชีน้อยมาก

ปัญหาที่เกิดขึ้นได้มีหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยเหลือโดยทางอำเภอสีคิ้วได้จัดให้พัฒนากรอำเภอ สีคิ้ว ฝึกอบรมการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน 2 ครั้ง ซึ่งครั้งแรกผู้จัดทำบัญชีก็ยังไม่สามารถลงบัญชีได้เนื่องจากยังไม่ค่อยเข้าใจในระบบบัญชี และบางรายการที่ทำไปแล้วก็ต้องกลับไปแก้ไขใหม่ด้วย เนื่องจากวิธีการที่คณะกรรมการทำเป็นการทำตามความเข้าใจแบบชาวบ้าน ซึ่งไม่ตรงกับหลักการที่พัฒนากรเข้ามาให้ความรู้ ครั้งที่สองบัณฑิตกองทุนได้เข้ารับการอบรมด้วย สามารถทำบัญชีให้ผู้จัดทำบัญชีดูเป็นตัวอย่าง ซึ่งก็ทำให้คณะกรรมการมีความเข้าใจในวิธีการขึ้นบ้างแต่ไม่ทั้งหมด พัฒนากรอำเภอจึงขอให้บัณฑิตกองทุนได้เข้าไปคอยให้ความช่วยเหลือ กระทั่งสามารถจัดทำบัญชีกองทุนส่งได้

5) ขั้นตอนการขอกู้ สมาชิกที่มีความประสงค์ขอกู้ต้องจัดทำโครงการ เพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการ โดยระบุวัตถุประสงค์ และการส่งคืนเงินกู้อย่างชัดเจน โดยหมู่บ้านได้มีการจัดประชุมชี้แจงการเขียนโครงการให้สมาชิกได้เข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้

6) การโอนเงินให้ผู้กู้ เมื่อคณะกรรมการกองทุนอนุมัติแล้ว แจ้งค่านุมัติให้สมาชิกทราบ ว่ากองทุนอนุมัติแล้ว และนำเรื่องไปที่อำเภอเพื่อพัฒนากรอำเภออนุมัติ ต่อจากนั้นจึงแจ้งไปยังธนาคารออมสินเพื่อให้ธนาคาร โอนเงินเข้าบัญชีสมาชิกผู้ได้รับอนุมัติ

7) การรับชำระหนี้ สำหรับกองทุนหมู่บ้านวังกรด กำหนดชำระ หนี้เมื่อครบกำหนด 1 ปี หรือชำระหนี้ก่อนกำหนดได้แล้วแต่ความประสงค์ของสมาชิก และให้สมาชิกส่งเงินพร้อมดอกเบี้ยคืนที่ธนาคารออมสิน หรือ ที่ทำการออมทรัพย์ของหมู่บ้านก็ได้

8) การจัดสรรผลประโยชน์ จากการสัมภาษณ์ พบว่า เมื่อสิ้นปี มีการปิดบัญชีแล้ว ถ้ากองทุนมีกำไรคณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรดังนี้

1. คืนเงินปันผลให้กับสมาชิก 50%
2. สาธารณประโยชน์ด้านการศึกษา 10%
3. ค่าตอบแทนคณะกรรมการ 20%
4. สมทบกองทุน 20%

9) ทิศนคติของชุมชนต่อกองทุน จากการสัมภาษณ์ พบว่า สมาชิกใน หมู่บ้านเห็นว่าเป็นการที่ดีที่รัฐบาลได้ให้เงินทุนในการประกอบอาชีพแก่ชาวบ้าน ชาวบ้านจะได้ มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ นำเงินที่ได้ไปประกอบอาชีพ เสริมสร้างรายได้ เพื่อ นำเงินมาเลี้ยงใช้จ่ายหมุนเวียน เลี้ยงคุณนในครอบครัว และยังเป็นกำลังใจให้กับชาวบ้านในการ ประกอบอาชีพ เป็นการให้ชาวบ้านรู้จักคัดออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในอนาคตข้างหน้า

10) ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ พบว่าความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน คือ สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี เนื่องจากเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ทุกคนก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สมาชิกกองทุนมีความซื่อสัตย์ พิจารณาได้จาก สมาชิกมีการส่งเงินถึงจะกันครบทุกเดือน สมาชิกกองทุนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พิจารณาได้จากเมื่อเกิดปัญหา

ขึ้นทั้งในชีวิตประจำวันและความไม่เข้าเกี่ยวกับกองทุน ก็จะมีการรวมกลุ่มเพื่อปรึกษาและให้ความช่วยเหลือกันอยู่เสมอ สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ เนื่องจากทุกคนในหมู่บ้านมีทั้งอาชีพหลัก คือ การทำการเกษตรและอาชีพเสริม คือ รับจ้างตัด – มัดใบมะกรูด ที่พอจะมาทดแทนได้ เมื่ออาชีพหลักเกิดปัญหาเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ ดังนั้น สมาชิกในชุมชนจึงมีรายได้เพียงพอ ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรมและมีความยุติธรรม เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านในชุมชนทุกคน และที่สำคัญคือในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนอยู่เสมอ จากการทำมีการประชุมระดับหมู่บ้านกันเป็นประจำ

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ส่วนมาก ผู้กู้แต่ละรายจะประกอบธุรกิจที่ได้จากประสบการณ์ตรง โดยการลองผิดลองถูกและประสบการณ์ทางอ้อม คือ ทุกคนจะใช้วิธีพื้นบ้านและวิธีการที่สืบทอดกันมา ซึ่งเป็นเทคนิควิธีที่นิยมใช้กันอยู่ทุกครัวเรือนอยู่แล้ว เช่น ผู้กู้ที่ต้องการดำเนินการเลี้ยงโค กระบือ มักจะใช้เทคนิคโดยการ ซ้อโค กระบือ ที่หอม โชตตัวเล็ก แคระแกรน และน้ำหนักตัวไม่ได้ขนาดมาขุนเลี้ยงให้อ้วนท้วน มากกว่าที่จะซ้อเป็นลูกโคกระบือ หรือแม่พันธุ์มาเลี้ยง เพราะเวลาที่จะได้ผลผลิตมาขายนั้นต่างกันมาก คือ ถ้าซ้อโคกระบือ ที่มีน้ำหนักไม่ได้มาตรฐานมาขุนเลี้ยง ระยะเวลาในการขายทอดตลาดจะขึ้นอยู่กับการขุนเลี้ยงของผู้ประกอบกิจการว่าจะทำให้โคกระบือ อุดมสมบูรณ์ขึ้นรวดเร็วเพียงใด ทั้งนี้ทั้งนั้นมักกินเวลาไม่เกิน 4-5 เดือน ก็จะสามารถขายได้ แต่ถ้าซ้อที่เป็นแม่พันธุ์มา กว่าที่จะรอการผสมพันธุ์ (ต้องรอคู่ด้วยว่าจะติดลูกหรือไม่) กว่าจะตั้งท้อง กว่าจะคลอด (ประมาณ 9 เดือน) เบ็ดเสร็จต้องใช้เวลาถึง 2 ปี

ดังนั้นผู้ประกอบการนี้ จึงมักเลือกวิธีแรกมากกว่าวิธีหลัง นอกเสียจากว่า เขาจะประกอบธุรกิจนี้มาเป็นเวลานานแล้ว และมีจำนวนโคกระบือ อยู่เป็นจำนวนมาก จึงเลือกวิธีซ้อแม่พันธุ์มา เพื่อเพิ่มจำนวนและทดแทนแม่พันธุ์เดิมที่หมดสภาพแล้วเท่านั้น

4.4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเงินของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ คือ ความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพ เพราะผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ไป ไม่ได้มีภาระหน้าที่รับผิดชอบแค่เพียงอาชีพของตนและครอบครัวแล้วเท่านั้น แต่ยังคงแบกรับภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นไปอีก ถึงแม้จะเป็นหนี้ที่มาช่วยเหลือพวกเขาและมีดอกเบียดในการกู้ยืมในอัตราที่ต่ำ แต่ก็เป็เหตุให้มีภาระความรับผิดชอบที่มากขึ้น ดังนั้นผู้กู้จึงมีการแข่งขันกันในการทำกิจกรรมอาชีพของตนเองมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดศักยภาพในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย

4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

พิจารณาจากข้อเท็จจริงแล้วจะเห็นว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ ยังไม่สามารถที่จะสรุปผลใดๆ ได้ชัดเจน เพราะยังไม่ถึงเวลาของการสิ้นสุดโครงการ แต่ตามความคาดหวังของผู้วิจัย หลังจากได้ไปสังเกตการณ์และปฏิบัติงานในหมู่บ้านนี้ เท่าที่ผ่านมาเป็นระยะเวลาเกือบ 8 เดือน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการประเมินโครงการในครั้งนี้มีแนวโน้มที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์อยู่สูงมาก ซึ่งจากทั้งความเข้มแข็งของชุมชน ความเข้มแข็งของกองทุน ที่ไม่ได้วัดได้แค่จากการรวมกลุ่มหรือมีกลุ่มอาชีพต่างๆ เกิดขึ้นใหม่เท่านั้น แต่ยังหมายถึงความร่วมมือกันของสมาชิก ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนอีกด้วย ที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์พอจะนำมาประกอบเป็นดัชนีวัดความสำเร็จได้ทั้งสิ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เฉพาะกรณีบ้านวังกรวด หมู่ที่ 2 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผล

- 1) กองทุนหมู่บ้านวังกรวด ประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมดจำนวน 59 คน
- 2) จากที่กองทุนหมู่บ้านได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาลแล้วนั้น กองทุนหมู่บ้านได้มีการดำเนินการให้สมาชิกมากู้ยืมเงิน เป็นจำนวน 55 คน เพื่อนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด 1 ปี
- 3) หมู่บ้านวังกรวดมีการคัดเลือกคณะกรรมการในชุดแรกจำนวน 15 คน และปัจจุบัน ครบวาระ 1 ปีแล้ว และมีการคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่เหลือเพียง 9 คน เท่านั้น ซึ่งเป็นคณะกรรมการจากชุดที่หนึ่งทั้งสิ้น
- 4) ในการรับสมัครกองทุน ตามระเบียบของหมู่บ้านวังกรวด มีการกำหนดคุณสมบัติผู้กู้ คือ เป็นผู้มีอายุ 20 – 65 ปีบริบูรณ์ อาศัยอยู่ในท้องถิ่นและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่ต่ำกว่า 6 เดือน มีความซื่อสัตย์ ไม่มีคดีความเกี่ยวกับการค้างชำระเงิน
- 5) กระบวนการทำบัญชีกองทุน พบว่า คณะกรรมการยังขาดความเข้าใจในวิธีการทำบัญชีอยู่เนื่องมาจากระยะเวลาในการอบรมกระบวนการจัดทำนั้นน้อยเกินไป

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 การประเมินโครงการในครั้งนี้ ยังไม่สามารถนำข้อมูลที่ครบถ้วนและชัดเจนมาอภิปรายผลได้ แต่ตามการประเมินในเรื่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้วิจัย สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นโดยสังเขปได้ดังนี้

- 1) จากการสัมภาษณ์พบว่า ทักษะคิดและความเข้าใจของประชากรในหมู่บ้าน / ชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบายและมีความเข้าใจในโครงการค่อนข้างดี โดยเฉพาะกลุ่มผู้อาวุโสซึ่งมักถูกมองข้ามในเรื่องต่าง ๆ กลับมีความเข้าใจในเรื่องนี้ดี
- 2) คณะกรรมการส่วนหนึ่งมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการน้อยมาก นั้นมาจากการที่ต่างคนต้องทำงานประจำของตนเอง จึงไม่ค่อยได้มาดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนบ่อยนัก ภาระหน้าที่จึงตกอยู่กับกรรมการเพียงกลุ่มเดียว (แบบรายงาน บร.4)

- 3) สมาชิกกองทุนมีอาชีพ มีรายได้ ครอบครัวมีความอบอุ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้
 - 4) แม้ไม่มีการรวมกลุ่มอาชีพเกิดขึ้น แต่สมาชิกกองทุนก็ได้ประกอบกิจกรรมอาชีพที่ตนเองมีประสบการณ์และมีความชำนาญ
 - 5) มีการประชุมเพื่อชี้แจงข่าวสาร และแลกเปลี่ยนความรู้กัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้นั้นมาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาหมู่บ้านอยู่เสมอ
 - 6) หมู่บ้านมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพที่ดีขึ้น อีกทั้งประชากรในหมู่บ้านก็มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นด้วย พิจารณาได้จากความสมัครสมานสามัคคี มีความซื่อสัตย์ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของประชากรในหมู่บ้าน การแก่งแย่งกันในการประกอบอาชีพมีน้อยมาก ถึงแม้จะประกอบอาชีพแบบเดียวกันก็ตาม
 - 7) เงินกองทุนถูกนำไปใช้ประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง คือ ได้นำไปใช้เพื่อสร้างอาชีพให้กับตนเองตามที่ได้ระบุไว้ในโครงการที่นำมาขอกู้ ถึงแม้จะมีสมาชิกบางครอบครัวที่กู้ไปแล้ว แต่ยังไม่ได้นำเงินไปใช้ในโครงการ แต่เขาก็ยังเก็บไว้ในบัญชีไม่ได้นำออกมาใช้ และจำนวนเงินกองทุน 1 ล้านบาท ปัจจุบันก็ปล่อยให้สมาชิกกู้ไปเป็นจำนวน 930,000 บาท คงเหลือ 71,208 บาท (เงินต้น และดอกเบี้ยจากผู้กู้ที่นำเงินมาชำระคืน) เพื่อการกู้ยืมเงินของสมาชิก
 - 8) กองทุนหมู่บ้านวังกรวดสามารถคงอยู่และมีส่วนช่วยเหลือโดยเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกในหมู่บ้านต่อไป ตรงกับวัตถุประสงค์ของระเบียบกองทุน พิจารณาได้จากการทำงานและการมีความรับผิดชอบของคณะกรรมการ
- 5.2.2 ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินโครงการ คือ
- 1) ผู้กู้ได้นำเงินไปประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับตนเอง (แบบรายงาน บร. 11)
 - 2) มีการกระตุ้นเศรษฐกิจเนื่องจากมีการนำเงินมาลงทุน ทำให้มีเงินหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด จนกระทั่งถึงระดับประเทศ เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้ชาวบ้านได้ใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพของตัวเองอีกด้วย
 - 3) มีการกลับเข้ามาลงทุนทำงานในท้องถิ่นของตนเองเพิ่มมากขึ้น ทำให้ครอบครัวได้อยู่พร้อมหน้า มีความอบอุ่น และยังทำให้คนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันอีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

- 1) จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปปฏิบัติงาน ซึ่งต้องเข้าไปขอข้อมูลจากคณะกรรมการ พบว่า มีคณะกรรมการเพียงกลุ่มเดียวที่ร่วมกันทำงานการบริหารจัดการกองทุน ดังนั้นเมื่อถึงวาระการคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ ควรคัดเลือกคณะกรรมการที่สามารถรับผิดชอบได้ทั้งงานประจำของตนเองและงานที่ได้รับมอบหมายด้วย ตลอดจนควรมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเองด้วย

2) ควรมีระเบียบที่เปิดโอกาสให้เด็กรุ่นใหม่ได้เข้ารับสมัครเป็นคณะกรรมการด้วย โดยอาจระบุในระเบียบไปเลยว่า ควรมีคณะกรรมการที่มีอายุ 20-25 ปี บริบูรณ์จำนวน 3 คน เป็นคณะกรรมการด้วย

3) ควรเพิ่มระเบียบที่เกี่ยวกับคนพิการ เพื่อรองรับการขอกู้เงินของคนพิการที่มีความสามารถเพื่อช่วยเหลือให้เขามีอาชีพและไม่ถูกมองว่าเป็นภาระทางสังคม และยังช่วยให้เขามีรายได้เพื่อจุนเจือครอบครัวอีกด้วย

4) ควรมีการยืดระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้เพิ่มขึ้น เนื่องจากกิจกรรมอาชีพบางอย่างก็ต้องใช้ระยะเวลานานเกิน 1 ปี กว่าที่จะได้ผลผลิตออกมาแต่ละครั้ง เช่น การเลี้ยงโคกระบือ การทำการเกษตร

5) การทำบัญชีกองทุน พบว่า คณะกรรมการยังขาดความรู้ ความเข้าใจในวิธีการ ดังนั้นควรมีการอบรมวิธีการทำบัญชีเพิ่มเติม หรือ เปิดเป็นการอบรมประจำเดือนไปเลยก็ได้

6) จากการที่สมาชิกรนำเงินกู้ไปใช้นั้น แม้ไม่ได้นำไปเพื่อรวมกลุ่มอาชีพ แต่ก็นำไปประกอบอาชีพที่มีประสพการณ์และมีความชำนาญ ดังนั้นจึงควรมีการยืดหยุ่นในเรื่องของการประกอบกิจกรรมอาชีพโดยให้เป็นไปอย่างอิสระ เช่น สมาชิกนาย ก ส่งโครงการเพื่อขอกู้เงินไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ผู้คิดกิจกรรมชาติ หรือ กัยแล้ง นาย ก ก็จะนำเงิน ไปซื้อของมาขายแทน ซึ่งไม่ตรงกับจุดประสงค์ที่เขียนไว้ในโครงการเลย เป็นต้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. (2544). **ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือกชช.2ค.** กรุงเทพฯ : เสริมกิจ.
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. (2544). **แบบประเมินผลและเทียบเป้าหมาย ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน วิทยุหมู่บ้านหรือจปฐ.2.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เฉลิม นุรักษ์ดีและคณะ. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.** นนทบุรี : เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- เฉลิม นุรักษ์ดีและคณะ. (2545). **ชุดวิชาการนิพนธ์.** นนทบุรี : เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- วราพร รัชสุศิริ. (2543). **การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านระเกือ ตำบลพะวง อำเภอบางสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐ-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์ประชาสัมพันธ์กระทรวงศึกษาธิการ. (4 มกราคม 2545). **กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและประเมินโครงการ.** มติชนรายวัน : 18.
- สหวิง พิทยานุวัฒน์. (2544). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ.** กรุงเทพฯ : สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2544). **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสี่คิ้ว. (2544). **เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการปฏิบัติตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.** มปท.
- สำนักงานสาธารณสุข. (2540). **บัญชี 8 หรือข้อมูลสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา.** มปท.
- อภิชัย พันธเสนและคณะ. (2545). **ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน.** กรุงเทพฯ : ศรีสยามพรีนติ้งแอนด์แพคค์.
- อุดม จำรัสพันธุ์, ชาตรี นาคะกุล, ชาติชาย ม่วงปฐมและสมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2545). **ชุดวิชาการ - ประเมินเพื่อการพัฒนา.** นครราชสีมา : ทัศนทองการพิมพ์.